

Anna Dudak

Doświadczanie przemocy przez mężczyzn w sytuacji konfliktu rodzinnego – perspektywa badawcza

---

Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika 13, 89-98

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Dudak*

DOŚWIADCZANIE PRZEMOCY PRZEZ MĘŻCZYZN W SYTUACJI KONFLIKTU RODZINNEGO – PERSPEKTYWA BADAWCZA

WPROWADZENIE

Od dawna męska płeć jest uznawana za tę silniejszą, bardziej agresywną. Pogląd ten uwarunkowany stereotypowym wizerunkiem obu płci – mężczyzny jako głowy rodziny, żywiciela, osoby decydującej ze względu na posiadaną lepszą pracę, wyższe zarobki itp., oraz kobiety – słabej, uczuciowej, podporządkowanej mężczyźnie, zależnej finansowo itd. – obecnie ulega przeobrażeniom. Przyczyn zachodzących zmian należy upatrywać przede wszystkim w emancypacji kobiet, podejmowaniu przez nie aktywności zawodowej, społecznej, dotychczas zarezerwowanej wyłącznie dla mężczyzn. Obecnie kobieta angażuje się w te same sfery życia co mężczyzna i czyni to z sukcesem. Konsekwencją tej sytuacji dla mężczyzn jest konieczność odnalezienia się w tym „nowym” świecie, w którym mężczyźni tracą pewne przywileje w sferze zawodowej, ale również zyskują inne, na przykład w sferze rodzinnej. W literaturze sytuacja współczesnych mężczyzn określana jest często mianem „kryzysu męskości” (Melosik, 2006), „desymbolizacją męskości” (Radomski, 2008) czy „upadkiem męskiej dominacji” (Wybacz, 2008). Z jednej strony sytuacja ta jest dla mężczyzn trudna, bo muszą radzić sobie z utratą dotychczasowego wizerunku, z drugiej zaś strony nowy paradygmat męskości pozwala im na ujawnianie swoich słabości, uczuć, bez konsekwencji bycia wyśmianym czy traktowanym jako mężczyzna słaby albo „niemęski”.

Jednym z rzadko podejmowanych społecznie tematów dotyczących relacji między kobietami i mężczyznami jest zjawisko przemocy wobec mężczyzn. W społeczeństwie wciąż funkcjonuje stereotypowe przekonanie, że mężczyźni są agresorami, a kobiety, jako słaba płeć, ofiarami. Jednak przeobrażenia w rolach społecznych skutkują koniecznością spojrzenia nieco inaczej na współczesnego mężczyznę, dostrzeżenia w nim cech, które przypisywano dotychczas wyłącznie kobietom. Zdaniem M. Cabalskiego, wzrost zachowań przemocowych wśród kobiet jest negatywną konsekwencją ich współzawodnictwa z mężczyznami. Autor podkreśla, że:

---

* Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

skuteczne konkurowanie w pracy zawodowej wymaga bowiem od kobiet przyswojenia sobie tzw. męskich cech, w tym między innymi: pewności siebie, zdolności do podejmowania ryzyka, nieuzewnętrzniania emocji, umiejętności działania w warunkach stresu, narzucania dominacji i dążenia do przywództwa, a także łatwości podejmowania zachowań agresywnych (Cabalski, 2011, s. 122).

ZJAWISKO PRZEMOCY WOBEC MĘŻCZYŹN – ROZWAŻANIA TEORETYCZNE

W naukach społecznych pojęciu przemocy poświęca się wiele miejsca, wskazując na jej rodzaje, przyczyny, skutki oraz sposoby przeciwdziałania. Przemoc definiowana jest jako

wszystkie nieprzypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej lub psychicznej szkody człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich (Pospiszyl, 1999, s. 16–17).

Zdaniem J. Mellibrudy:

przemoc jest intencjonalnym naruszeniem mocy oraz wszelkich praw i dóbr osobistych jednostki w sposób uniemożliwiający jej obronę i powodującą szkody psychiczne, fizyczne, symboliczne i materialne (za: Cabalski, 2014, s. 77).

W ujęciu pedagogicznym w odniesieniu do aktów przemocy wobec członków rodziny stosuje się również takie pojęcia, jak „nadużycie”, „maltretowanie”, „krzywdzenie” czy „zaniedbywanie” (por. Brągiel, 1996; Pospiszyl, 2000).

Przemoc domowa kojarzona jest zazwyczaj z biciem kobiet przez swoich mężów, partnerów, tymczasem, jak twierdzi T. Szlendak (2011, s. 274), może być „wielokierunkowa, co oznacza, że ofiarami aktów przemocy niekoniecznie muszą być żony”. Jest to

intencjonalny i przemyślany akt agresji, mający na celu skrzywdzenie innej osoby, który może być skierowany w stosunku do: 1) dzieci, 2) współmałżonków i partnerów seksualnych, 3) rodziców. Widać zatem, że przemocy domowej mogą dokonywać nie tylko mężczyźni w stosunku do swoich żon i dzieci, ale też kobiety wobec swoich mężów, dzieci i wnuki wobec dziadków, dzieci wobec siebie nawzajem, a nawet starsze, nastoletnie dzieci wobec swoich rodziców (Szlendak, 2011, s. 275).

Charakterystyczną cechą przemocy małżeńskiej jest stosowanie wobec partnera różnorodnych form działań, od agresji słownej, krzyku, psychicznego terroryzowania, przez popychanie, rzucanie przedmiotami, policzkowanie, uderzanie pięściami, kopanie, po używanie ostrych narzędzi niejednokrotnie ze skutkiem śmiertelnym (Szlendak, 2011, s. 275).

Rodzajem przemocy małżeńskiej charakterystycznej zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn jest wyróżniona przez M.P. Johnsona przemoc zwyczajna w parze, do

której dochodzi zazwyczaj w trakcie poważnych kłótni małżeńskich. Jak twierdzi autor, jest ona symetryczna, ponieważ stosują ją w takim samym stopniu kobiety, jak i mężczyźni (Johnson i Ferraro, 2000, s. 949–959).

Na uwagę zasługuje fakt, że zdecydowana większość badań dotyczących przemocy skupia się przede wszystkim na sytuacji kobiet jako jej ofiar ze strony mężczyzn. Taki stan rzeczy wynika, jak wspomniano wyżej, głównie ze stereotypu opartego na różnicowaniu ze względu na płeć. Najnowsze badania pokazują, że współczesne kobiety są w takim samym stopniu agresywne, jak mężczyźni, ale stosują zupełnie inne formy przemocy. Dane TNS OBOP (2007, s. 33) zebrane na podstawie deklaracji ofiar wskazują, że 57% ofiar przemocy, niezależnie od jej formy, to kobiety, mężczyźni zaś stanowią 43%. Natomiast zestawienie danych uzyskanych wśród przedstawicieli obu płci z tym, co o płci swoich ofiar mówili sprawcy przemocy wykazały, że kobiet wśród ofiar jest niewiele więcej niż mężczyzn – 52% wobec 48%.

Kobiety zdecydowanie częściej stosują przemoc psychiczną oraz są agresywne w odpowiedzi na agresję uprzednio stosowaną wobec nich (por. Stadnik i Wójte-wicz, 2009). Wśród przyczyn zachowań przemocowych stosowanych przez kobiety M. Przybysz-Zaremba wyróżnia:

doznawanie przemocy przez kobietę w rodzinie jej pochodzenia, przenoszenie postaw agresywnych wobec ojców lub braci na osobę partnera, niższy niż u mężczyzn poziom kontroli nad impulsami agresywnymi, nadużywanie alkoholu przez kobiety, emocjonalne reakcje na zachowania agresywne męża, brak satysfakcji seksualnej oraz przypadki impotencji mężczyzny (za: Cabalski, 2014, s. 27).

Warto podkreślić, że nieliczne publikacje z zakresu przemocy wobec mężczyzn wynikają również z faktu, iż trudno jest rozpoznać i określić stan tego zjawiska, ponieważ sami mężczyźni nie zgłaszają się o pomoc, bojąc się o zdemaskowanie ich słabości. Należy również pamiętać, że mężczyźni jako ofiary, głównie przemocy psychicznej (por. dane TNS OBOP, 2007), mają większe trudności udowodnienia bycia ofiarami. Istnieje również przekonanie społeczne, że nawet jeśli mężczyzna jest ofiarą przemocy ze strony swojej partnerki, to nie dzieje mu się szczególna krzywda.

ZAŁOŻENIA BADAŃ WŁASNYCH

W badaniach wzięli udział ojcowie przeżywający kryzys w relacjach z partnerką oraz dobrowolnie korzystający z pomocy i wsparcia Stowarzyszenia Centrum Praw Ojca i Dziecka. Charakterystyczną cechą biorących udział w badaniu ojców był fakt, iż świadomie poszukiwali pomocy w rozwiązaniu swoich problemów wynikających z poczucia krzywdy ze strony partnerek oraz dotyczących ograniczonych kontaktów z dzieckiem. Zasadniczym celem podjętych badań, które miały charakter eksploracyjny, była próba dokonania analizy zjawiska przemocy doświadczanej przez ojców w sytuacji konfliktu rodzinnego. Główny problem badawczy przybrał postać nastę-

pującego pytania: Czym charakteryzuje się zjawisko przemocy, której doświadczają badani ojcowie ze strony swoich partnerek? Głównym celem podjętych badań była próba analizy sytuacji ojców doświadczających przemocy ze strony partnerek. Szczególnie interesowały mnie odpowiedzi badanych mężczyzn na pytania dotyczące okoliczności, w których dochodziło do stosowania wobec nich aktów przemocy ze strony partnerek, najczęściej stosowanych form przemocy, udziału dziecka w sytuacjach, w których miały miejsce zachowania przemocowe. Istotne w podjętych przeze mnie badaniach było również ustalenie, na ile mężczyźni są zainteresowani korzystaniem z pomocy i wsparcia oraz jaki jest ich stosunek do wizerunku mężczyzny jako ofiary przemocy. W celu zebrania materiału badawczego zastosowano wywiad w oparciu o wcześniej opracowane dyspozycje do wywiadu.

WYNIKI BADAŃ I ICH OMÓWIENIE

Badaną zbiorowość stanowiło 28. mężczyzn w wieku od 26 do 53 lat (średnia wieku wyniosła 39 lat), posiadających w zdecydowanej większości wykształcenie wyższe (71,4%), pozostających formalnie w związku małżeńskim, ale w trakcie procesu rozwodowego (53,6%) i będących po rozwodzie (46,4%). Badani mężczyźni posiadali jedno lub dwoje dzieci w wieku od 2 do 12 lat. W zdecydowanej większości (75%) pracowali na stałym etacie i oceniali swoją sytuację materialną jako dobrą.

Mężczyźni biorący udział w wywiadach stwierdzili, iż z problemem poczucia krzywdy ze strony partnerek-matek ich dzieci zgłosili się o pomoc po okresie od 2 do 5 lat funkcjonowania w relacjach zdaniem respondentów godzących w ich dobro.

Wśród najczęściej wymienianych form przemocy stosowanych przez kobiety wobec badanych mężczyzn wymieniono te, związane z przemocą psychiczną: poniżanie (N = 26), krytykowanie (N = 21), wyzwiska (N = 21), ośmieszanie (N = 18), izolowanie (N = 14), pogrożki (N = 13), kontrolowanie rozmów telefonicznych, spotkań itp. (N = 6). Badani wskazali również, że byli ofiarami przemocy fizycznej. W szczególności kobiety dopuszczały się wobec nich następujących form: policzkowanie (N = 7), popychanie (N = 5), bicie (N = 4), drapanie (N = 3), kopanie (N = 3), wykręcanie rąk (N = 1), szczypanie (N = 1), gryzienie (N = 1). Na uwagę zasługuje fakt, iż w swoich wypowiedziach mężczyźni podkreślali, że formy przemocy fizycznej były stosowane częściej przed rozpoczęciem procesu rozwodowego, natomiast w trakcie jego trwania oraz po orzeczeniu sądu kobiety stosowały zachowania przemocowe o charakterze psychicznym. Ta zmiana w zachowaniu partnerek prawdopodobnie wynikała z faktu, iż po pierwsze kobiety w trakcie procesu rozwodowego nie mieszkaly wspólnie z mężczyznami, zatem kontakt bezpośredni umożliwiający stosowanie przemocy fizycznej był ograniczony. Po drugie przejawy psychicznego krzywdzenia mężczyzn wynikały z faktu, iż po decyzji sądów dzieci mieszkaly z matkami i już samo ograniczanie ojcom kontaktów z dzieckiem było przez badanych oceniane jako rodzaj krzywdzenia psychicznego.

Badani mężczyźni w odpowiedzi na pytanie dotyczące sytuacji, w jakiej ich zdaniem dochodziło ze strony partnerki do zachowań mających na celu wyrządzenie im krzywdy, najczęściej wskazywali kontakt z dzieckiem. W usłyszanych wypowiedziach dominowały te, w których rozmówcy podkreślali, iż podstawowym przejawem aktów przemocy psychicznej jest ograniczanie możliwości uczestniczenia w życiu dziecka, utrudniania z nim kontaktów oraz traktowania dziecka jako elementu przetargu w trakcie procesu sądowego:

Usiłuje pozbawić mnie kontaktów z dzieckiem [M5].

Jestem szantażowany, poniżany, kiedy przyjeżdżam po córkę [M6].

Była żona wykorzystuje mnie finansowo, szantażując, że nie zobaczę dziecka [M7].

W każdej sytuacji, kiedy chcę spotkać się ze swoim dzieckiem, jestem poniżany, ale muszę to wytrzymać, bo inaczej wcale nie będę widzieć syna [M8].

Matka dziecka robi mi na złość, kiedy jest mój weekend z dzieckiem odwożuje, mówiąc, że ma inne plany, nie liczy się wcale z postanowieniem sądu, a kiedy dziecko jest u mnie, to jak syna odwożę, to ma pretensje o wszystko, że nie tak ubrany, że na pewno nie zrobił lekcji, że pewnie jadł coś niezdrowego [M9].

Była żona nie liczy się z moim zdaniem, ignoruje i lekceważy moje potrzeby związane z kontaktem z dzieckiem. Sama też podejmuje decyzje dotyczące naszej córki, mimo że oboje mamy przyznane prawa do opieki [M10].

Jesteśmy w trakcie rozwodu, krzywdzi mnie, nastawiając dzieci przeciwko mnie, chociaż dobrze wie, jak bardzo je kocham [M11].

Żona reaguje bardzo emocjonalnie w sytuacjach moich wizyt u córki, a kiedy mówię, że chcę więcej czasu z nią spędzać, żona jest strasznie nerwowa, krzyczy i nie można się dogadać [M12].

Kiedy mnie krzywdzi? A no zasłania się wyrokiem sądu i wykorzystuje go do maksymalnego ograniczenia widzenia z dzieckiem. Mimo że płacę alimenty, to jeszcze żąda kupowania kapci do szkoły, a jeśli tego nie zrobię, to straszy, że powie w sądzie i już nie zobaczę dziecka [M13].

Krzywdzi mnie, wykańcza psychicznie, bo nastawia przeciwko mnie moje dziecko [M15].

Chodzi o dzieci, żona musi być górą w podejmowaniu decyzji, „tak ma być” [M16].

Szantaż emocjonalny z powodu dziecka. Preteksty różnorodne: jedzenie, wakacje, spotkania, spędzanie czasu, ubranie, zdjęcia [M17].

Znalazła sobie nowego partnera, odeszła i chce zabrać córkę, od tego czasu oskarża mnie o przemoc, szykanuje mnie i całą moją rodzinę [M19].

Była wyszukuje powodów do kłótni i robi to przy dziecku, robi awantury o wydatki [M22].

Nie respektuje wyroku sądu, niszczy mnie psychicznie, bo nie jestem tak samo traktowany jako rodzic [M24].

Krzywdzi mnie, bo zabrania widzieć się z dzieckiem, a ja nic nie mogę z tym zrobić [M26].

Szantażuje mnie emocjonalnie, że nie zobaczę dziecka, fałszywie mnie oskarża i to przy córce. Nie mam wpływu na wychowanie mojej córki [M28].

Wypowiedzi te sugerują, iż dla badanych ojców utrzymanie stałych więzi z dzieckiem, mimo rozpadu rodziny, stanowi istotny aspekt utrzymania przez nich psychicznej równowagi, a utrudnianie uczestniczenia w życiu dziecka i pozbawianie prawa do bycia równoprawnym rodzicem jest wyrazem stosowanej przemocy emocjonalnej.

Rozmówcy na pytanie o sposoby reagowania partnerki w sytuacji wyrządzenia krzywdy w większości wskazali w swoich wypowiedziach, że partnerki nie mają poczucia wyrządzenia krzywdy (N = 19) oraz że za to, co się stało, obwiniają mężczyzn (N = 13). Zaledwie dwóch badanych mężczyzn wskazało, iż w takiej sytuacji kobiety przepraszały i zapewniały, że się to więcej nie powtórzy.

Problemem, który w przypadku przemocy w rodzinie wskazywany jest w wielu badaniach naukowych, jest udział dziecka w zachowaniach przemocowych między rodzicami. W badanej grupie mężczyzn wszyscy stwierdzili, że ich dzieci są świadkami powtarzających się krzywdzących zachowań wobec nich. Prawie połowa badanych wskazała również, że dzieci są często ofiarami przemocy psychicznej ze strony swoich matek, ponieważ są zaangażowane w konflikt między rodzicami, nastawiane przeciwko ojcom jako drugoplanowym rodzicom. Przykładowe wypowiedzi to:

Córka mówi tymi samymi słowami, co była żona, a ma 5 lat i nie rozumie, co mówi [M6].

Kiedy przyjeżdżam po syna, jest zawsze smutny, a kiedy pytam dlaczego, odpowiada, że mu mama kazała tak się zachowywać [M3].

Warty podkreślenia jest fakt, iż ojciec-ofiara przemocy może być postrzegany przez dziecko jako nieudacznik, z którego nie jest zadowolona matka, a ta sytuacja prowadzi do konfliktu w rodzinie (Korpolewska, 2014, s. 11).

Istotnym aspektem podjętych badań były również doświadczenia mężczyzn w zakresie korzystania z pomocy i wsparcia społecznego. Wszyscy badani mężczyźni wskazali, że mogą liczyć na pomoc ze strony swojej rodziny, ponad połowa badanych zgłaszała się z problemem na policję oraz do prokuratury. Z kolei korzystanie ze wsparcia w organizacjach ojcowskich dla zdecydowanej większości było nowym doświadczeniem, niewielu z nich знаło również inne organizacje ojcowskie zajmujące się problemami krzywdzenia mężczyzn.

Dla wielu osób przeżywających konflikty małżeńskie, borykających się z różnymi problemami życiowymi często dobrym rozwiązaniem jest udział w terapii indywidualnej lub grupowej. W przypadku badanych ponad 1/3 mężczyzn wyraziła chęć udziału w tej formie pomocy, zaledwie dwóch ojców brało udział w terapii, jednak uznali ją za nieskuteczną, pozostali badani nie byli zainteresowani taką formą pomocy.

W badaniach podjęto również próbę poznania opinii badanych na temat powodów mniejszego zainteresowania społecznego zjawiskiem krzywdzenia mężczyzn przez kobiety w porównaniu z tego typu zachowaniami stosowanymi wobec kobiet. W zdecydowanej większości rozmówcy wskazywali, że problem przemocy wobec mężczyzn nadal jest tematem pomijanym w społeczeństwie ze względu na utrzymujący się stereotyp silnego mężczyzny, który bije kobietę:

Stereotyp mężczyzny bijącego kobietę jest silniejszy [M1].

Stereotyp męskiego brutala – męża, który bije żonę i dzieci [M4].

Stereotypowe myślenie społeczeństwa, że facet jest silniejszy, to bije [M5].

Tak się utarło, że mężczyzna jest sprawcą przemocy, a kobieta ofiarą [M8].

Ponieważ istnieją stereotypy złego mężczyzny, nie ma złej kobiety [M11].

Poczucie bezkarności u kobiet. Media i policja są po stronie kobiet [M12].

W naszym społeczeństwie funkcjonują stereotypy twardego faceta i wiecznie pokrzywdzonej kobiety [M15].

W wypowiedziach ojców dominowały stwierdzenia, iż trudność z odejściem od stereotypowej oceny mężczyzn wynika z obawy przed ośmieszeniem lub poniżeniem, stąd też mężczyźni nie przyznają się do bycia ofiarami przemocy ze strony kobiet:

Mężczyźni nie zgłaszają takich przypadków przemocy w stosunku do siebie, bo się wstydzą [M1].

Faceci boją się zdemaskowania swoich słabości i nie zgłaszają się o pomoc [M13].

Nie wiem, może chodzi o jakąś dumę męską, dziwny honor, że mężczyzna, który przyznaje się do tego, że jest ofiarą przemocy ze strony kobiety, nie jest mężczyzną. To, moim zdaniem, brak odpowiedzialności [M26].

Mężczyzna się nie skarży, jeśli jest zdominowany, bity i poniżany. To nie jest chwalebne wśród kolegów. Natomiast u kobiet to chyba już ich natura. Ilość organizacji pomagających i nagłaśniających problem przemocy wobec kobiet jest niesamowita, ale po części sami jesteśmy sobie winni [M28].

Respondenci w swoich wypowiedziach krytycznie oceniają działania instytucji wymiaru sprawiedliwości oraz policji, które opowiadając się po stronie kobiet, kreują negatywny wizerunek ojców-„przemocowców”, nieangażujących się opiekunów,

a istniejące procedury związane z orzeczeniami sądu w sprawie rozwodu nie pozwalają na jednostkowe podejście do poszczególnych przypadków. W swoich wypowiedziach rozmówcy wielokrotnie podkreślali, iż źródeł nieobiektywnej oceny intencji mężczyzn ubiegających się o prawo do dziecka po rozwodzie należy upatrywać w feminizacji sądów rodzinnych:

Sądy i media są sfeminizowane, co kobiety instrumentalnie wykorzystują, stosując szantaż w procesie rozwodowym [M3].

Indoktrynacja społeczeństwa przez lobby feministyczne i placówki państwowe wspierające to lobby [M6].

Kobiety czują się bezkarne, nie ma kar za fałszywe zarzuty i oskarżenia [M18].

Feministyczna propaganda i złe postępowanie policji oraz sędziów-kobiet niepotrafiących zrozumieć mężczyzn [M19].

Fatalny stan umysłowy i merytoryczny policji i sądów, gdzie kobiety z góry przesądzają, iż mężczyzna jest gorszy [M20].

Policja, sądy nie mają świadomości, jak jest naprawdę, albo nie chcą się zagłębiać, żeby tylko szybko według szablonu załatwić sprawę [M22].

Tak jest, bo większość osób uważa, że kobiety są słabe, nawet sądy są zawsze po ich stronie [M23].

Tak krytyczne w wypowiedziach rozmówców podejście do wymiaru sprawiedliwości można uznać za rodzaj rozgoryczenia czy też rozczarowania podejściem przedstawicieli prawa, standardowo niekorzystnym dla mężczyzn. Negatywna ocena ze strony ojców bez wątpienia jest również przejawem silnych emocji towarzyszących mężczyznom w sytuacji konfliktu rozwodowego.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badania ukazują trudną sytuację, w jakiej znajdują się współcześni mężczyźni doświadczający przemocy ze strony kobiet. Po pierwsze stosowana przez kobiety przemoc przyjmuje często postać ukrytych form, głównie o charakterze psychicznym, którą trudno jest udowodnić. Ponadto konfliktom między rodzicami towarzyszy manipulacja uczuciami dziecka i angażowanie dziecka w szantaż emocjonalny. Po drugie ojcowie jako ofiary przemocy pozostają w niewielkim stopniu w obszarze zainteresowań sądów rodzinnych, policji oraz instytucji społecznych działających na rzecz pomocy ofiarom przemocy. Warto również podkreślić, że mimo zachodzących zmian wizerunku współczesnego ojca (por. Dudak, 2015), nowego paradygmatu męskości, który niejako pozwala mężczyznom realizować się w rolach dotychczas uznawanych za typowo kobiece, sami zainteresowani mają trudności

w zaakceptowaniu siebie jako „niemęskich”. Dla wielu dążenie do utrzymania wizerunku silnego, dominującego mężczyzny jest nadal życiowym priorytetem, a przyznanie się do bycia ofiarą przemocy ze strony kobiet traktowane jako oznaka słabości, która w ich przekonaniu może prowadzić do ośmieszenia i utraty autorytetu. Ze względu na istotę podjętej problematyki dla jakości życia społecznego obu płci konieczne jest rozpoznawanie zjawiska przemocy stosowanej przez kobiety, ale również dążenie do zapewnienia skutecznych form pomocy i wsparcia potrzebującym ojcom.

BIBLIOGRAFIA

- Brağiel, J. (1996). *Zrozumieć dziecko krzywdzone*. Opole.
- Cabalski, M. (2011). Ogólne problemy stosowania przemocy przez kobiety. *Studia Prawnicze i Administracyjne*, 1 (2).
- Cabalski, M. (2014). *Przemoc stosowana przez kobiety*. Kraków.
- Dudak, A. (2015). Promowanie zaangażowanego ojcostwa jako nowe rozwiązanie w zakresie pomocy i wsparcia samotnych ojców. W: K. Denek, A. Kamińska i P. Oleśniewicz (red.). *Edukacja jutra. Problemy współczesnej rodziny*. Sosnowiec.
- Johnson, M.P. i Ferraro, K.J. (2000). Research on Domestic Violence in the 1990s: Making Distinctions. *Journal of Marriage and the Family*, 4 (62).
- Korpołewska, K. (2014). Słowo wstępne. W: M. Cabalski. *Przemoc stosowana przez kobiety*. Kraków.
- Melosik, Z. (2006). *Kryzys męskości w kulturze współczesnej*. Poznań.
- Pospiszyl, I. (1999). *Razem przeciwko przemocy*. Warszawa.
- Pospiszyl, I. (2000). *Przemoc w rodzinie*. Warszawa.
- Radomski, A. (2008). Desymbolizacja męskości we współczesnych kulturach Zachodu. W: A. Radomski i B. Truchlińska (red.). *Męskość w kulturze współczesnej*. Lublin.
- Stadnik, K. i Wójtewicz, A. (2009). *Anielice i diablice. Dziewczęta w szponach seksualizacji i agresji*. Warszawa.
- TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. (2007). *Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie. Wyniki badań*. Warszawa.
- Szlendak, T. (2011). *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*. Warszawa.
- Wybacz, B. (2008). Czy męska dominacja opada? Kilka uwag o kondycji człowieka między fallusem a penisem. W: A. Radomski i B. Truchlińska (red.). *Męskość w kulturze współczesnej*. Lublin.

DOŚWIADCZANIE PRZEMOCY PRZEZ MĘŻCZYZN W SYTUACJI KONFLIKTU RODZINNEGO – PERSPEKTYWA BADAWCZA

Słowa kluczowe: przemoc, przemoc domowa, mężczyzna, ofiara przemocy

Streszczenie: Zjawisko przemocy domowej, chociaż dość powszechnie dyskutowane w naukach społecznych, w zdecydowanej większości traktowane jest nadal jako typowy dla płci męskiej przejaw zachowania. Jednak zmiany zachodzące w systemie ról płciowych oraz nowy wizerunek męskości, w którym akcentuje się równość mężczyzn i kobiet we wszystkich sferach życia społecznego, powoduje wzrost zainteresowania zjawiskami przełamującymi schematy dotyczące oceny relacji męsko–damskich. W prezentowanych rozważaniach podjęto próbę charakterystyki sytuacji mężczyzn doświadczających przemocy ze strony swoich partnerek w sytuacji konfliktu rozwodowego. Szczególną uwagę zwrócono na formy i źródła aktów przemocy wobec mężczyzn oraz sposoby radzenia sobie przez nich z faktem bycia ofiarami przemocy.

VIOLENCE EXPERIENCED BY MEN IN A FAMILY CONFLICT – RESEARCH PERSPECTIVE

Keywords: violence, domestic violence, male, victim of violence

Abstract: Domestic violence, although broadly discussed by social studies, is still perceived as a typically male behavior. However, the changes affecting the gender roles as well as new image of masculinity that emphasizes the equality between men and women in all areas of social life, stimulates the interest in the phenomena challenging the model of female-male relationships. The presented discussion attempts to analyze the situation of men experiencing violence inflicted by women during a divorce conflict. It focuses on the forms and sources of acts of violence against men as well as on ways to cope with the fact of being a victim of abuse.